Prima instanță: Judecătoria Căușeni, sediul Central, judecător Ana Costiuc

Dosarul nr.2a-4183/2023
(2-22086836-02-2a-06112023)

D E C I Z I E

12 martie 2024 mun. Chișinău

Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ
al Curții de Apel Chișinău

Instanța compusă din:
Președintele completului Anatol Pahopol
Judecători Dorin Dulghieru și Ruxanda Pulbere

Grefier Daniela Cucerenco

Examinând în ședința de judecată publică cererea de apel declarată de către avocatul Antonov Mihail, în interesele S.R.L. ”BOGATMOS”,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Răileanu Vasile împotriva S.R.L. ”BOGATMOS” cu privire la încasarea sumei și compensarea cheltuielilor judiciare,

împotriva hotărârii Judecătoriei Căușeni, sediul Central din 7 iulie 2023, prin care s-a admis cererea de chemare în judecată înaintată de către Răileanu Vasile împotriva S.R.L. ”BOGATMOS” cu privire la încasarea sumei și compensarea cheltuielilor judiciare,-

a c o n s t a t a t:

Pretențiile reclamantului:

1. Răileanu Vasile a depus o cerere de chemare în judecată împotriva S.R.L. ”BOGATMOS” cu privire la încasarea sumei și compensarea cheltuielilor judiciare.
2. În motivarea acțiunii sale a indicat că prin decizia Consiliului sătesc Taraclia nr.7/3 din 10 decembrie 2007, terenul de 0,30 ha a fost transmis în folosință lui Răileanu Vasile și fratelui său, Răileanu Vitalie, cîte 0,15 ha, în baza cererii aprobate. Începând cu 2010 Răileanu Vitalie este plecat peste hotarele țării și Răileanu Vasile a posedat și folosit ambele terenuri, a cîte 0,15 ha și a achitat impozitul funciar, inclusiv, pentru anul 2021.
3. Pârâtul S.R.L. ”BOGATMOS”, în perioada anului 2021 a folosit abuziv și a valorificat terenul agricol cu suprafața de 0,30 ha, care îi aparține cu drept de folosință. La 21 martie 2022 a expediat în adresa pârâtului o reclamație privind restituirea despăgubirilor pentru folosirea bunului posedat abuziv, însă ultimul i-a răspuns că aceste 2 terenuri sunt folosite nelegitim de reclamant, pe motiv că i-au fost atribuite pe un termen de 3 ani, în 2007.

4. Înaintând prezenta acțiune în instanța de judecată, Răileanu Vasile a solicitat încasarea de la S.R.L. ”BOGATMOS” a sumei de 5971,89 lei pentru folosirea terenului și compensarea cheltuielilor de judecată.
5. Ulterior, Răileanu Vasile și-a majorat cuantumul pretenției cu 805,14 lei.

Poziția instanței de fond:

6. Prin hotărârea Judecătoriei Căușeni, sediul Central din 7 iulie 2023 s-a admis cererea de chemare în judecată înaintată de către Răileanu Vasile împotriva S.R.L. ”BOGATMOS” cu privire la încasarea sumei și compensarea cheltuielilor judiciare, s-a încasat de la S.R.L. ”BOGATMOS” în beneficiul lui Răileanu Vasile mijloace bănești pentru utilizarea terenului agricol în valoare de 6777,03 MDL dintre care 5806,68 despăgubiri și 970,35 MDL dobândă de întârziere și mijloace bănești cu titlu de cheltuieli de judecată în valoare de 270 MDL pentru achitarea taxei de stat și, 2000 MDL cheltuieli de judecată pentru serviciile juridice.

Solicitarea apelantului:

7. Nefiind de acord cu hotărârea Judecătoriei Căușeni, sediul Central din 7 iulie 2023, avocatul Antonov Mihail, în interesele S.R.L. ”BOGATMOS” a declarat apel, solicitând casarea hotărârii și emiterea unei hotărârii privind respingerea integrală cererii de chemare în judecată înaintată de către Răileanu Vasile împotriva S.R.L. ”BOGATMOS” cu privire la încasarea sumei și compensarea cheltuielilor judiciare.

Argumentele părților:

8. În motivarea apeluluia, avocatul Antonov Mihail, în interesele S.R.L. ”BOGATMOS” a indicat că concluziile primei instanțe expuse în hotărâre sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei, instanța aplicând eronat normele de drept material.
9. Astfel, a menționat că terenul a fost prelucrat la rugămintea lui Răileanu Vasile, pentru ce i-a fost achitată plata la timp, careva neînțelegeri au apărut în primăvara anului 2021, ultimul nefiind de acord cu careva plăți.
10. A subliniat că între părți nu a existat și nu există un contract de arendă, considerent din care nu este clară admiterea acțiunii.
11. Potrivit referinței asupra cererii de apel, S.R.L. ”BOGATMOS” nu a prezentat nici o probă ce i-ar confirma dreptul de a folosi terenul din speță.
12. În cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, reprezentantul apelantului S.R.L. ”BOGATMOS”, avocatul Antonov Mihail, fiind legal citat despre locul, data și ora examinării cauzei, nu s-a prezentat și nu a comunicat instanței motivele neprezentării. Astfel, Colegiul civil conducându-se de prevederile art. 379 alin. (2) din Codul de procedură civilă, a dispus examinarea cauzei în lipsa acestuia.
13. În cadrul ședinței de judecată în instanța de apel, intimatul Răileanu Vasile și reprezentantul acestuia, avocatul Costaș Ruslan au pledat pentru respingerea cererii de apel.

Aprecierea instanței de apel:

14. Analizând legalitatea și temeinicia hotărârii atacate, prin prisma argumentelor invocate de participanții la proces și a materialelor din dosar, Colegiul consideră că cererea de

apel este pasibil de admis cu casarea hotărârii primei instanțe și trimiterea cauzei spre rejudecare, din următoarele motive.

15. Potrivit art. 385 alin. (1) lit. d) din Codul de procedură civilă „*instanţa de apel, după ce judecă apelul, este în drept să admită apelul, să caseze integral hotărîrea primei instanţe şi să trimită cauza spre rejudecare în primă instanţă doar în cazul în care s-au încălcat temeiurile prevăzute la art.388 alin.(1) lit. d) şi i)*”.
16. Conform dispozițiilor art. 388 alin. (1) lit. d) din Codul de procedură civilă „*hotărârea primei instanţe urmează a fi casată, independent de argumentele cererii de apel, dacă instanţa a soluţionat problema drepturilor unor persoane neantrenate în proces*”.
17. Art. 118 alin. (3) și (5) din Codul de procedură civilă, stabilește că „*circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate. Instanţa judecătorească (judecătorul) este în drept să propună părţilor şi altor participanţi la proces, după caz, să prezinte probe suplimentare şi să dovedească faptele ce constituie obiectul probaţiunii pentru a se convinge de veridicitatea lor*”.
18. În conformitate cu art. 373 Cod de procedură civilă „*instanţa de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referinţelor şi obiecţiilor înaintate, legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate în ceea ce priveşte constatarea circumstanţelor de fapt şi aplicarea legii în primă instanţă. În limitele apelului, instanţa de apel verifică circumstanţele şi raporturile juridice stabilite în hotărîrea primei instanţe, precum şi cele care nu au fost stabilite, dar care au importanţă pentru soluţionarea cauzei, apreciază probele din dosar şi cele prezentate suplimentar în instanţă de apel de către participanţii la proces. În cazul în care motivarea apelului nu cuprinde argumente sau dovezi noi, instanţa de apel se pronunţă în fond, numai în temeiul celor invocate în primă instanţă. Instanţa de apel este obligată să se pronunţe asupra tuturor motivelor invocate în apel. Apelantului nu i se poate crea în propria cale de atac o situaţie mai dificilă decît aceea din hotărîrea atacată cu apel, cu excepţia cazurilor cînd consimte şi cînd hotărîrea este atacată şi de alţi participanţi la proces*”.
19. Colegiul civil reține că instanța de apel, potrivit regulilor unui proces echitabil, reținându-se rolul determinant al concluziilor sale, are obligația să examineze efectiv problemele esențiale care îi sunt supuse aprecierii şi să nu se limiteze la însușirea motivelor instanței inferioare. (Hirro Balani c. Spaniei, nr. 18064/91 din 09.12.1994 §27; Georgiadis c. Greciei nr.21522/93 din 29.05.1997 §43).
20. Potrivit recomandărilor avizului nr.11 din 2008 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind calitatea hotărârilor judecătorești, o motivație şi o analiză clară sunt cerințele fundamentale ale hotărârilor judecătorești şi un aspect important al dreptului la un proces echitabil.
21. În opinia Colegiului, prima instanță, judecând cauza a încălcat normele de drept procedural, făcând posibil ca prin hotărârea pronunțată să se aducă atingere drepturilor, intereselor și obligațiilor unor persoane neantrenate în proces.
22. Instanța de apel subliniază că obiectul acțiunii înaintată de către Răileanu Vasile împotriva S.R.L. ”BOGATMOS” îl constituie încasarea despăgubirii pentru utilizarea

terenului agricol 0,30, transmis în folosință prin decizia Consiliului sătesc Taraclia nr.7/3 din 10 decembrie 2007.

23. Totodată, din suportul probatoriu Colegiul atestă că conform deciziei Consiliului sătesc Taraclia nr.7/3 din 10 decembrie 2007 lui Răileanu Vasile a fost transmis în folosință 0,15 ha, celelalte 0,15 ha, fiind transmise fratelui acestuia Răileanu Vitalie.
24. În conformitate cu art. 59 alin. (1) din Codul de procedură civilă „*parte în proces (reclamant sau pârât) poate fi orice persoană fizică sau juridică prezumată, la momentul intentării procesului, ca subiect al raportului material litigios*".
25. Potrivit art. 62 alin.(1) din Codul de procedură civilă „*coparticiparea procesuală este obligatorie dacă examinarea cauzei implică soluţionarea chestiunii cu privire la drepturile sau obligaţiile mai multor reclamanţi şi/sau pârâţi atunci când: a) obiectul litigiului îl constituie drepturile şi obligaţiile comune ale mai multor reclamanţi sau pârâţi; b) drepturile şi obligaţiile reclamanţilor sau pârâţilor decurg din aceleaşi temeiuri de fapt sau de drept*".
26. Alineatul (2) al aceluiași articol, stabilește că „*ca urmare a constatării temeiurilor coparticipării procesuale obligatorii, instanţa judecătorească va înştiinţa, din oficiu sau la cererea participanţilor la proces, pe toţi coreclamanţii şi copârâţii despre posibilitatea de a interveni în proces. Încheierea judecătorească prin care este respinsă cererea participantului la proces privind înştiinţarea coparticipantului poate fi atacată odată cu fondul cauzei*".
27. Colegiul reține că, din conținutul normei de la art. 62 din Codul de procedură civilă urmează că coparticiparea procesuală este obligatorie dacă examinarea cauzei implică soluționarea chestiunii cu privire la drepturile sau obligațiile mai multor reclamanți numai în cazul în care sunt întrunite cumulativ două condiții, și anume: 1) dacă obiectul litigiului îl constituie drepturile şi obligațiile comune ale mai multor reclamanți, și 2) dacă drepturile şi obligațiile reclamanților decurg din aceleași temeiuri de fapt sau de drept.
28. În conformitate cu art. 185 alin. (1) lit. a) din Codul de procedură civilă „*judecătorul, în faza de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, soluţionează problema intervenirii în proces a coreclamanţilor, copârâţilor şi intervenienţilor*".
29. Conform art. 482 alin.(4) din Codul civil *„dacă mai multe persoane posedă părţi ale unui bun, ele sînt considerate posesori ai părţilor separate".*
30. Așadar, Colegiul civil, reținând cele constatate și raportându-le la prevederile normelor legale menționate supra, conchide că la caz sunt întrunite condițiile coparticipării obligatorii, or, prin acțiunea înaintată se urmărește apărarea drepturilor comune ale posesorilor Răileanu Vasile și Răileanu Vitalie asupra terenului agricol 0,30, precum și acestea decurg din aceleași temeiuri de fapt și de drept.
31. Astfel, Colegiul civil notează că prima instanță eronat nu a soluționat chestiunea cu privire la coparticiparea procesuală obligatorie a lui Răileanu Vitalie, or, normele legale stabilesc expres obligația instanței din oficiu, ca urmare a constatării temeiurilor coparticipării procesuale obligatorii, de a înștiința coreclamantul despre posibilitatea de a interveni în proces.
32. În acest context, Colegiul civil, consideră că prima instanţă, a desconsiderat esența obiectului litigiului şi pretenției înaintate de reclamant şi contrar normelor de drept procedural, a ignorat faptul antrenării în proces a tuturor persoanelor interesate. Or, în

cazul coparticipării procesuale obligatorii, dreptul (obligaţia) subiectiv al unui coparticipant este într-o legătură strânsă cu drepturile (obligaţiile) subiective ale celorlalţi coparticipanţi, încât problema apărării acestor drepturi nu poate fi examinată şi soluţionată într-un proces civil separat.

33. Adiţional, Colegiul relevă că, potrivit art. 183 alin. (2) lit. c) din Codul de procedură civilă „*implicarea în proces a altor persoane este necesară pentru stabilirea corectă a componenţei participanţilor la proces Neîndeplinirea acestei sarcini, în faza pregătirii cauzei pentru dezbateri judiciare, are ca efect comiterea erorilor judiciare*”.
34. Colegiul acceptă că problema intervenirii în proces putea fi ridicată de însăşi reclamantul Răileanu Vasile, însă această circumstanţă nu exclude obligaţia instanţei de judecată în virtutea rolului său diriguitor, să ceară părţii să facă precizările necesare, să pună în discuţia părţilor orice împrejurare de fapt sau de drept care duce la soluţionarea litigiului peste apărările şi susţinerile părţilor din acţiune, referinţă şi alte obiecţii, luând în considerare faptul că în conformitate cu art. 118 alin. (3) din Codul de procedură civilă circumstanţele care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei sînt determinate definitiv de instanţa judecătorească pornind de la pretenţiile şi obiecţiile părţilor şi ale altor participanţi la proces, precum şi de la normele de drept material şi procedural ce urmează a fi aplicate.
35. De altfel, în cazul în care părţile au o atitudine confuză în privinţa circumstanţelor care au importanţă pentru soluţionarea justă a cauzei, instanţa, în temeiul legii materiale care urmează a fi aplicată, va explica părţilor care circumstanţe au importanţă pentru soluţionarea cauzei şi cui îi revine obligaţia de a le dovedi.
36. De notat că, neantrenarea în proces a persoanei, atunci când prin judecarea cauzei și mai ales prin efectul executării hotărârii judecătorești se pot aduce atingere intereselor acesteia, reprezintă o violare vădită a dreptului la un proces echitabil, garantat de art.6 CEDO și constituie temei legal necondiționat, de sine stătător și invocat din oficiu de casare a hotărârii cu trimiterea cauzei la rejudecare în prima instanță.
37. Instanţa de apel menționează că dreptul de acces la un tribunal prevăzut de art. 6§1 din Convenţia pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale nu este unul absolut, el poate fi supus unor restricții. În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului indică că instanţele de judecată naționale trebuie să se asigure că restricțiile aplicate nu resping sau nu reduc accesul oferit unei persoane în așa fel sau într-o asemenea măsură încât însăși esența dreptului să fie afectată. Mai mult, o restrângere a dreptului nu va fi compatibilă cu art. 6§1 dacă nu urmărește un scop legitim şi dacă nu există un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite şi scopul urmărit. Dreptul de acces la un tribunal este prejudiciat în esența sa atunci când reglementările nu mai servesc scopurilor securităţii juridice şi bunei administrări a justiției, ci constituie un fel de barieră care împiedică justițiabilul să obțină examinarea în fond a cauzei sale de către o instanţă judecătorească competentă (cauza Cornea c. Republicii Moldova, hotărârea CtEDO din 22 iulie 2014, definitivă la 22 octombrie 2014).
38. Astfel, dreptul de acces la un tribunal constituie un element inerent tuturor garanţiilor procedurale prevăzute în Convenţia pentru Apărarea Drepturilor Omului şi a Libertăţilor Fundamentale (hotărârea CtEDO din 25 februarie 1982, în cauza Campbell şi Fell vs. Regatul Unit) şi din moment ce drepturile fundamentale trebuie garantate într-o manieră

concretă şi reală, dar nu iluzorie şi teoretică, imposibilitatea concretă de sesizare a unei instanţe de către persoana interesată constituie o încălcare a dreptului acesteia de acces la justiţie (hotărârea CtEDO din 09 octombrie 1979 în cauza Airey vs. Irlanda).

39. La caz, Completul judiciar consideră imposibilă corectarea erorii admise de către prima instanță în condițiile procedurii prevăzute de către legislația procesuală în ordine de apel, or, în speță, omisiunea în cauză poate fi corectată numai prin reexaminarea cauzei de către prima instanță, care urmează, la pregătirea cauzei pentru judecare să stabilească cercul tuturor părților în proces cu atribuirea calității procesuale corespunzătoare, dat fiind faptul că problema intervenirii în proces, conform prevederilor legislaţiei în vigoare, se soluţionează doar în prima instanţă, prin urmare eroarea dată nu poate fi corectată de către instanţa de apel, iar cauza urmează a fi restituită spre rejudecare în instanța de fond.
40. La rejudecarea cauzei instanța de fond urmează să țină cont de cele indicate, să verifice şi alte circumstanțe ce prezintă importanță pentru soluționarea corectă a litigiului, să aprecieze sub toate aspectele, complet şi obiectiv, conform exigențelor art. 130 Cod de procedură civilă, probele administrate pe dosar şi în dependență de situația stabilită, în raport cu normele de drept material, care reglementează relațiile civile, să adopte o hotărâre legală şi întemeiată.
41. În conformitate cu prevederile art. 385 lit. d), art.390 Cod de procedură civilă, Colegiul Civil, Comercial și de Contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău,-

d e c i d e :

Se admite cererea de apel declarată de către avocatul Antonov Mihail, în interesele S.R.L. ”BOGATMOS”.

Se casează integral hotărârea Judecătoriei Căușeni, sediul Central din 7 iulie 2023, emisă în cauza civilă la cererea de chemare în judecată înaintată de către Răileanu Vasile împotriva S.R.L. ”BOGATMOS” cu privire la încasarea sumei și compensarea cheltuielilor judiciare și se trimite cauza spre rejudecare, în aceeași instanţă, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune niciunei căi de atac.

Președintele completului Anatol Pahopol

Judecători Dorin Dulghieru

Ruxanda Pulbere